

۱۳۹۹۴۳
۹۵۱۴۱۹

مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی

یادگیری سیاست از فراسوی مرزها نقش روش‌های درس‌آموزی و انتقال سیاست در سیاست‌گذاری‌های معاصر

www.ketab.ir

سرنشانه	طبائیان، سید کمال
عنوان و نام پدیدآور	یادگیری سیاست از فراسوی مرزها نقش روش‌های درس‌آموزی انتقال سیاست در سیاست‌گذاری‌های معاصر / تحقیق و تألیف سیدکمال طبائیان: [به سفارش] موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی پژوهشکده اندیشه دفاعی گروه سیاست‌گذاری علم، فناوری و نوآوری دفاعی.
مشخصات نشر	تهران: موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	ز. ۸۸ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۹۰۱-۵۵-۸ : ۱۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	قیفا
موضوع	علوم سیاسی — مطالعات تطبیقی
موضوع	حکومت تطبیقی
موضوع	سیاست‌گذاری
موضوع	علوم سیاسی — مطالعات میان فرهنگی
موضوع	برنامه‌ریزی سیاسی
شناسه رده	موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی
شناسه رده	موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی. پژوهشکده اندیشه دفاعی. گروه سیاست‌گذاری علم، فناوری و نوآوری دفاعی
رده بندی کنگره	۳۹۴ : ۵۲۲/۵۸۸۶ J
رده بندی دیویی	۳۲۰

مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی

پژوهشکده اندیشه دفاعی - گروه سیاست‌گذاری علم، فناوری و نوآوری دفاعی

عنوان گزارش: یادگیری سیاست از فراسوی مرزها: نقش روش‌های درس‌آموزی و انتقال سیاست در سیاست‌گذاری‌های معاصر

ناشر: موسسه‌ی آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی

تحقیق و تألیف: سید کمال طبائیان

طرح روی جلد: عباس جلالیوند

صفحه آرا: سمیرا برزویی

مجری و مشاور فنی چاپ: انتشارات شرکت پیشرو فناوری قائد   تلفن: ۷۷۲۴۱۰۱۴

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

تهران، میدان نوبنیاد، پاسداران شمالی، نبش گوهستان هشتم، مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی
کلیه حقوق محفوظ و متعلق به مؤسسه‌ی آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی (مرکز سیاست پژوهی علم، فناوری و نوآوری
دفاعی) است. هر نوع تکثیر یا نشر تمام یا بخش‌های مستقلی از این کتاب، منوط به اجازه‌ی کتبی ناشر است.

تلفن و نمابر: ۲۲۸۱۸۰۱۳

فهرست مطالب

۱. مقدمه.....	۵
۲. درس آسوز.....	۹
۱-۲. مقدمه.....	۹
۲-۲. درس آموزی به مخرج یادگیری سازنده.....	۱۲
۳-۲. یادگیری این که برنامه در انجام کشور مبدا - چگونه کار می کند.....	۱۶
۴-۲. چه چیزی باید یا می تواند این کار گرفته شود؟.....	۲۶
۵-۲. بازاریابی دروس: از سیاست تا امور سیاسی.....	۳۴
۳. انتقال سیاست.....	۳۷
۱-۳. مقدمه.....	۳۷
۲-۳. گستره ی رشد انتقال سیاست ودلائل آن.....	۳۸
۳-۳. چارچوب تحلیل انتقال سیاست.....	۴۰
۴-۳. طیف انتقال سیاست.....	۴۸
۵-۳. انتقال سیاست و شکست سیاست.....	۵۳
۶-۳. نتیجه گیری: آیا انتقال سیاست، روش مفیدی برای سیاست گذاری است؟.....	۵۸

۴. محدودیت روش‌های "انتقال سیاست" و "درس‌آموزی" در تحقیقات سیاست

عمومی..... ۶۱

۴-۱. مقدمه ۶۱

۴-۲. سوال نخست: مفاهیم "درس‌آموزی" و "انتقال سیاست" چه هستند و چه تفاوتی با سایر

اشکال سیاست‌گذاری دارند؟ ۶۳

۴-۳. سوال دوم: چرا دو روش "درس‌آموزی" و "انتقال سیاست"، به‌جای سایر روش‌های

سیاست‌گذاری رخ می‌دهند؟ ۶۷

۴-۴. سوال سوم: اثرات روش‌های "درس‌آموزی" و "انتقال سیاست" بر سیاست‌گذاری چه هستند

و چگونه می‌توان آن‌ها را با سایر فرایندها مقایسه نمود؟ ۷۳

منابع..... ۷۷

پیشگفتار

امام علی (ع):

هر که با آرای گوناگون روبه‌رو شود، نقاط اشتباه و خطای هر کار را خواهد شناخت.

الحیاء، ترجمه‌ی احمد آرام [۱۳۷۷]، ص ۲۸۷

هر روزه، شاهد انتشار گزارش‌های متعددی در سطح جهان هستیم که در آن‌ها، کشورهای پیشرفته، افکار، رفتار و کردار سایر کشورها؛ و شرکت‌های معتبر، شیوه‌های اتخاذ شده توسط شرکت‌های دیگر را مورد مطالعه‌ی دقیق خود قرار داده، و درس‌هایی را از یک دیگر می‌آموزند. به‌طور مثال وقتی کشوری یک نوآوری اجتماعی، همچون ایجاد پارک فناوری را انجام می‌دهد، سایرین نیز از آن تقلید می‌کنند؛ همین‌طور است ایجاد مراکز رشد، قطب‌های علمی، و ...

اما از سوی دیگر، همواره این سوال اساسی مطرح است که با توجه به تفاوت‌های بسیار زیاد میان شرایط اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی کشورها، رئیس‌جمهوری‌های مختلف آن‌ها، آیا می‌توان از رفتارها و تجربیات سایرین آموخت؟ به‌خصوص کشوری مانند ایران، با شرایط خاص ایدئولوژیک، سیاسی، اقتصادی، و ژئوپلیتیک، با رعایت چه اصول و معیارهایی می‌تواند از دیگران، بیاموزد؟ و یا آن‌طور که در سند چشم‌انداز آمده است، منبع الهام سایر کشورها قرار گیرد. از این موضوع نیز نباید غفلت نمود که مکاتب متفاوت اقتصادی و مدیریتی، به‌طور مثال نئوکلاسیک و یا تک‌ای، هر کدام در مورد امکان انتقال سیاست - یا آنچه با نام الگوبرداری از روش‌های دیگران مصطلح است - به‌خوبی خاصی دارند. اعتقاد به امکان پیروی از یک سیاست واحد در هر جایی از دنیا و در هر کشوری و در هر زمانی، نزد نئوکلاسیک‌ها، باوری جا افتاده و معروف است. و به اعتقاد تکاملی‌ها، تأکید بر واژه‌ی "ملی" در اصطلاح "نظام ملی نوآوری"، به همین نکته عنایت دارد که نظام نوآوری هر کشوری، باید به‌طور خاص، برای شرایط آن کشور طراحی شود و نمی‌توان این نظام‌ها را از کشوری به کشور دیگر منتقل کرده و یا از آن تقلید نمود.

اما آیا فقط کشور ما با مشکلات و چالش‌های متنوع توسعه و پیشرفت مواجه است؟ و آیا فقط ما هستیم که برای یادگیری، رفتار و کردار دیگران را مطالعه می‌کنیم، و یا این که این اتفاق برای

دیگران هم افتاده و مکرر می‌افتد؟ در این صورت، باید سوال کرد که آیا پیشینیان، اصولی را برای مدیریت این فرایند یادگیری و بهره‌گیری از تجارب دیگران وضع کرده‌اند یا نه؟

در مجموعه‌ی حاضر، به اقتضای نیاز ماموریتی، گروه سیاست‌گذاری علم، فناوری و نوآوری دفاعی تلاش کرده به مفاهیم "درس‌آموزی سیاستی از دیگران" و "انتقال سیاست" ورود کند. در این راستا در بخش دوم کتاب، از مقاله‌ی ریچارد رُز با عنوان "ده گام فراگیری دروس از فراسوی مرزها" برای توصیف مفهوم درس‌آموزی استفاده شده‌است. سپس در بخش سوم، برای بررسی مفهوم انتقال سیاست، حوزه‌ها، دلایل و مقدار رشد آن در طول زمان، از مقاله دولوویتز و مارش با عنوان "یادگیری از فراسوی مرزها: نقش انتقال سیاست در سیاست‌گذاری معاصر" بهره گرفته شده است. در نهایت در بخش چهارم، از مقاله جیمز و لاژ با عنوان "محدودیت‌های روش‌های انتقال سیاست و درس‌آموزی در پژوهش‌های سیاست عمومی" استفاده شده تا محققان و سیاست‌پروان، خود را محدود به دو روش "درس‌آموزی" و "انتقال سیاست" نکنند و از سایر روش‌ها و رویکردهای جایگزین، هم‌چون تحلیل نهادی و قدرت ایده‌ها نیز استفاده نمایند.

بی‌تردید این تلاش پژوهشی از نقص‌ها برخوردار بود ولی مهم، بزرگواری استادان و پژوهشگران فرهیخته‌ای خواهد بود که با ارشادات حکیمانه‌ی خود، موسسه را در ارتقای دقت و اثربخشی این کتاب و تطبیق آن با نیازهای آشوب‌زایی می‌رسانند. امیدوار است این کتاب با جلب توجه استادان رشته‌های سیاست‌گذاری، جای خود را در میان محققان و دانشجویان رشته‌های سیاست‌گذاری و خط مشی‌گذاری عمومی و کارشناسان و سیاست‌سازان دستگاه‌های اجرایی در حوزه‌های مختلف باز کند و تکیه‌گاه و راهنمایان برای سیاست‌گذاران کشور باشد.

لازم است در این جا از تلاش همکار محقق، جناب آقای سید محمد حسین شجاعی، و استاد فرهیخته‌ام، جناب آقای دکتر سیدحبیب‌الله طباطبائی و نیز پژوهش‌گر شاخص پژوه به خاطر تالیف و انتشار کتاب "انتقال سیاست‌های علم، فناوری و نوآوری: معارف‌های کاربردی تجربیات سیاستی سایر کشورها در ایران" تشکر نمایم.

در نهایت، ادب حکم می‌کند که از حمایت‌های سردار ریاست محترم موسسه‌ی آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی، راهنمایی‌های ریاست محترم حوزه‌ی عتف موسسه، دلالت‌های شورای انتشارات موسسه، و مساعدت‌های همکاران مرکز سیاست‌پژوهی علم، فناوری و نوآوری دفاعی تشکر نماید.